

# TÜRKİYE'DE TIP EĞİTİMİNİN DURUMU: TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ ADINA KISA DEĞERLENDİRME

Bayazıt İLHAN\*, Dilek ASLAN\*\*, Gülriz ERİŞGEN\*\*\*, Orhan ODABAŞI\*\*\*\*

**Özet:** Türk Tabipleri Birliği (TTB) Yunanistan Tabipler Birliği tarafından 24 Eylül 2016 tarihinde Koşa düzenlenen "Günümüz Avrupası'nda Mezuniyet Öncesi, Mezuniyet Sonrası ve Sürekli Tıp Eğitimi Konferansı'na Yunanistan Tabipler Birliği'nin davetlisi olarak katıldı. Toplantıda Türkiye'de tıp eğitiminin durumu üzerine kısa değerlendirme sunuldu. Son yıllarda birbiri ardına açılan yeni tıp fakültelerindeki tıp eğitimi, köklü tıp fakültelerinde artan kontenjanlar nedeniyle yaşanan güçlükler değerlendirildi. Yıllık toplam öğrenci sayısının "Türkiye'de yeterli sayıda hekim bulunmadığı" argümanı üzerinden sürekli arttığı ancak gelinen noktada gerekli olandan fazla öğrenci alınmakta olduğunun artık Sağlık Bakanlığı raporlarına da yansıtıldığı belirtildi. Sağlıkta piyasalaşmanın tıp eğitimine olumsuz etkileri örnekleriyle aktarıldı. Kayırmacılık, akademik yükselmelerde liyakata dikkat edilmemesi, adrese teslim atamalar ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nin doğurmaya başladığı sorunlar üzerinde duruldu. Nitelikli tıp eğitimi ve halkın sağlık hakkı adına TTB'nin uzmanlık dernekleri ile birlikte yürüttüğü çalışmalara ve üzerine düşen sorumlulukları alma kararlılığına değinildi.

**Anahtar sözcükler:** tıp eğitimi, TTB, tıpta uzmanlık dernekleri

## *The State of Medical Education in Turkey: A Brief Assessment on behalf of Turkish Medical Association*

**Abstract:** Turkish Medical Association (TMA) attended "The Conference on Medical Education: Undergraduate, Postgraduate and Continuing Education in Today's Europe" held on September 24, 2014 in Kos Island that has been organised by Panhellenic Medical Association. TMA attended the Conference upon invitation by Panhellenic Medical Association. A brief assessment on state of medical education in Turkey was presented. Medical education in new medical schools and problems in eminent medical schools related to increased student quotas in recent years were mentioned. It was also stated that the medical student quotas were increased continuously with the argument "there is not enough physician in Turkey" but the fact that existing quotas went beyond the needs of the country was reflected even in official reports of the Ministry of Health. The negative effects of marketization in health were depicted with examples. Nepotism and political intervention in the posting and promotion of faculty members, the problems related to Health Sciences University were highlighted. TMA's work with medical specialty associations on quality medical education and right to health, and TMA's intention to take responsibility on these topics were stressed.

**Key words:** medical education, TMA, medical specialty associations

Ülkemizde tıp eğitimi mezuniyet öncesi ve sonrası dönemlerde sürdürülmektedir. Mezuniyet öncesi dönem altı yıl olup bu aşamayı tamamlayan tıp doktorları istedikleri takdirde eğitimlerini sürdürerek seçtikleri alanda "uzman" hekim unvanı alabilmektedirler. Mezuniyet sonrasında hekimler seçtikleri alanlarda gerekli koşulları sağladıkları takdirde Yüksek Lisans (YL) ya da Doktora (PhD) eğitimine de devam edebilmektedirler.

Bu yazı kapsamında mezuniyet öncesinden başlayan eğitim sürecinin mezun olduktan sonraki seçenekleri ile birlikte değerlendirilmesi ve konuya ilişkin durum tespitinin yapılması amaçlanmıştır.

Konu; mezuniyet öncesi, mezuniyet sonrası ve sürekli tıp eğitimi (mesleki gelişim) perspektifinde üç temel başlıkta ele alınmıştır. Bu yazı kapsamında mezuniyet sonrası tıpta uzmanlık eğitimi bileşeni üzerinde durulmuş olup YL ya da PhD eğitimi üzerinde durulmamıştır. Yazı içeriği Yunanistan'ın Kos adasında 24 Eylül 2016 tarihinde yapılan "Günümüz Avrupası'nda Mezuniyet Öncesi, Mezuniyet Sonrası ve Sürekli Tıp Eğitimi Konferansı'nda sunulmuştur.

## **Mezuniyet öncesi tıp eğitimi**

Türkiye'de tıp eğitimi devlet ve vakıf üniversitelerine bağlı tıp fakültelerinde verilmektedir. Öğrenciler

\*Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi önceki başkanı, S.B. Ulucanlar Göz Eğitim ve Araştırma Hastanesi

\*\*Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD., S.B. Tıpta Uzmanlık Kurulu üyesi

\*\*\*Prof. Dr., TOBB ETÜ Tıp Fakültesi Fizyoloji AD.

\*\*\*\*Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD.

lise eğitiminden sonra merkezi bir sınavla tıp fakültelerine alınmakta ve altı yıl süren bir eğitim sonrası tıp doktoru unvanını kazanmaktadır. Programlar arası bazı farklılıklar olmakla birlikte, ilk üç sene temel bilimler eğitimi alan öğrenciler, 2 yıl süre ile staj yaptıktan sonra bir yıllık intern eğitimi alarak mezun olmaktadır.

Türkiye’de sağlık ortamında ve tıp eğitiminde son yıllarda gittikçe arttığı tespit edilen tahribatlara rağmen tıp fakülteleri en çok tercih edilen ve üniversite giriş sınavlarında en yüksek puanlı öğrencilerin girdiği okullar arasındadır. Olumlu bir yan, Türkiye’nin köklü üniversitelerinde tıp eğitiminin niteliği oldukça yüksektir ve gelişme çabasını sürdürmektedir (**ÖSYM, 2015**).

Türk Tabipler Birliği (TTB) iyi bir sağlık ortamı için tıp fakültelerinde nitelikli bir eğitim verilmesini önemsemektedir. Mezuniyet öncesi eğitimin bileşenlerine dair durum saptaması, sorunların belirlenmesi, çözüm önerileri içeren çok sayıda rapor yayınlamıştır. Ne yazık ki yapılan değerlendirmeler eğitimin niteliğine dair kaygılar oluşturmaktadır. Bunun en önemli nedeni alt yapı ve istihdam gücü gözetmeden yeni tıp fakültelerinin açılması ve var olanların kontenjanlarının artmasıdır. Türkiye’de tıp fakültesi sayısı 93’e ulaşmıştır. Bu rakam Türkiye’yi son 10 yılda tıp fakültesi açılma hızı en yüksek ülke haline getirmiştir. 100.000 kişiye düşen tıp fakültesi sayısı OECD ülkelerinin ortalamasının üstündedir. 2014 yılında tıp fakültesi kontenjanı 12.000’lere çıkmıştır.

Tıp fakültelerinin sayısını artırma adına son yıllarda kurulan tıp fakültelerinin pek çoğunda öğretim üyesi sayısı yetersizdir, temel alanlarda öğretim üyesi olmayan, temel bilimlerde ve klinik bilimlerde önemli eksikleri olan, örneğin anatomi ve fizyoloji laboratuvarları olmayan, kütüphaneleri olmayan çok sayıda tıp fakültesi mevcuttur. Örneğin bir tıp fakültesi hiç pediatri stajı yapmayan bir grup öğrenciyi mezun etmiş ve tıp doktoru unvanı verebilmiştir!

Köklü tıp fakülteleri ise sürekli artırılan kontenjanlar nedeniyle zorlanmaktadır. Amfilerde öğrenciler oturacak yer bulamamakta hasta başı eğitimlerinde ciddi zorluklar yaşanmaktadır.

TTB’nin nitelikli tıp eğitimi ve sağlık hizmeti adına tüm itirazlarına rağmen yıllar içinde toplam tıp fakültesi sayısı ve kontenjanlardaki artış dikkat çekicidir. Örneğin; 2002 yılında toplam 44 tıp fakültesi ve 31.719 tıp öğrencisi mevcut iken bugün 93 tıp

fakültesinde sayısı güncel olarak verilmemekle birlikte 70.000’in üzerinde tıp öğrencisi mevcuttur (**Başara, 2015**). Mevcut öğrenci kontenjanlarının Türkiye’deki hekim ihtiyacının üzerine çıktığı Sağlık Bakanlığı’nın resmi raporlarına da yansımış ve iki yıl içerisinde yıllık tıp öğrencisi alımının 12.000’den 5.250’ye düşmesi önerilmiştir (**Şencan, 2014**). TTB’nin uyarılarındaki haklılığı ortaya çıkmış, bir yandan niteliksiz tıp eğitimi bir yandan önümüzdeki dönem hekim işsizliği sorunu ortaya çıkmıştır.

Çok sayıda tıp fakültesinde eğitimin eş değeri ve eğitimde kabul edilen temel standartları karşılaması TTB tarafından önemsenmektedir. Bu nedenle başından itibaren eğitim programlarının akreditasyonu çalışmalarına katılmış ve önemli katkıları olmuştur. TTB, 2008 yılında kurulan Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu’nun bir üyesidir. YÖK ve Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu tarafından tanıyan UTEAK, 22 programı akredite etmiştir (**UTEAK, 2016**). Bu önemli bir gelişme olmakla birlikte tıp fakültesi sayısı dikkate alındığında yetersizdir.

Tıp eğitimini olumsuz etkileyen bir başka unsur sağlık alanını piyasalaştıran sağlık politikalarıdır. Türkiye’de son yıllarda artarak uygulanmakta olan sağlıkta piyasalaştırma ve özelleştirme politikaları tüm sağlığı dönüştürdüğü gibi tıp eğitimini de dönüştürmektedir. Talebin kısırtılması ile 2002’de ortalama 3 olan yıllık hekime başvuru sayısı 2015 yılında 8,3 olmuştur (**Başara, 2015**). Polikliniklerde hekim başına günde 100’ü aşan hasta muayene sayıları vardır, hastalara 5 dakika aralıkla randevu verilmektedir. Geleceğin hekimleri hastanın müşteri haline geldiği kurumların rekabet ettiği piyasalaştırılmış sağlık ortamında eğitim almaktadır.

Tıp fakültelerinde eğitimin niteliğini tehdit eden diğer önemli sorun yukarıda değinilen piyasalaştırma sürecine paralel olarak 2011 yılından beri üniversite hastanelerinde de uygulanan ve daha fazla işlem yapılarak döner sermaye gelirlerinin artırılması esasına dayalı ücretlendirme ve ek ödeme sistemidir (“performansa dayalı ödeme sistemi”). Tıp fakültelerindeki öğretim üyelerinin öncelikli görevinin eğitim ve araştırma olduğu, hizmetin ise eğitimle iç içe verilmesi gerektiğini dikkate almayan bu sistem, öğretim üyelerini eğitim ve araştırmadan uzaklaştırarak daha çok sağlık hizmeti sunmaya yönelmiştir. Daha çok kazanmanın yolunun daha fazla işlem yapmaktan, daha çok hasta bakmaktan geçtiği bir sistemde, maddi karşılığı olmayan ya da maddi karşılığı hizmete oranla düşük olan araştırma, eğitim gibi faaliyetlere ayrılan zaman giderek azalmış, eğitim ve araştırmaya verilen ağırlık, hasta bakımına kaymıştır.

Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS), tıpta uzmanlık eğitimi-ne kabul edilecek adayları seçerek tercihlerine göre mevcut kontenjanlara yerleştirmek amacıyla yapılan bir sınavdır ve Türkiye’de yeni mezun hekimin önünde önemli bir sorun olarak durmaktadır. Birinci basamakta çalışmanın zorlukları, belirsizlikleri yeni mezun hekimleri TUS’u temel hedef olarak almaya zorlamaktadır. Ulusal Çekirdek Eğitim Programı oluşturulmuş ve güncellenmiş olmakla birlikte TUS baskısı öğrencileri çekirdek müfredatı bir kenara bırakıp hazırlık kursları aracılığı ile TUS sorularına yönelik çalışmaya itmektedir. TTB bu sınavın adil ve şeffaf olmasının yanı sıra tıp eğitimine olumsuz etkilerinin olmaması için şekil ve içeriğine dair çalışmalar yapmakta, öneriler geliştirmektedir.

Tıp fakültelerini etkileyen bir diğer ciddi sorun atama ve yükseltmelerde liyakatı göz ardı eden yaklaşımdır. Öğretim üyelerinin atanması ve yükseltilmesinde kayırmacılık, siyasi müdahaleler ne yazık ki Türkiye’de yüksek öğrenim ve bilim üretimini son derece olumsuz etkilemiştir. Bu durum hakkıyla akademik yaşamını sürdüren meslektaşlarımızı da, değişik engellemelerle akademik olarak yükselmeyen meslektaşlarımızı da, genel olarak Türkiye’de tıp eğitimini de olumsuz etkilemeye devam etmektedir. TTB’nin yıllardır dikkat çektiği tıbbın bilimsel temellerine zarar veren bu hâl son yaşanan askeri darbe girişimi sonrası gerçekleştirilen operasyonlarla açıkça görülen bir hâl almıştır. Geçmişte liyakata dayanmayan istihdam, şimdilerde fakültelere el koyma, işten çıkartma, açığa alma ve izleyen dönemde büyük olasılıkla yine liyakata dayanmayacak atamalarla istihdam kısır döngüsüne yol açabilecektir. Çözüm bellidir: Bilimsel, laik eğitimi esas almak ve akademik yükselmelerde liyakattan uzaklaşmamak.

### Mezuniyet sonrası tıpta uzmanlık eğitimi

Tıpta uzmanlık eğitimi ve ilgili düzenlemeler Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitim Yönetmeliği kapsamında tanımlanmıştır. Adı geçen yönetmelik de 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun ile 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 22. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır (**Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, 2014**). Ülkemizde mezuniyet sonrası tıpta uzmanlık eğitimi üniversitelerde ve Sağlık Bakanlığı eğitim ve araştırma hastanelerinde verilmektedir. Sağlık Bakanlığı’nın eğitim ve araştırma hastaneleri Sağlık Bilimleri Fakültesi’ne afiliye olarak hizmet sunmaktadır.

Tıpta Uzmanlık Eğitimi (TUE), TTB tarafından uzun yıllardan bu yana özel bir çalışma alanı olmuştur. Bu çalışmalarını TTB, bünyesinde ilgili uzmanlık derneklerinin katılımı ile oluşturulmuş olan TTB Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu (UDEK) bir kurumsal yapılanma olarak sürdürmektedir. Bu kapsamda 104 dernek bir arada ülkemizde alanlara özel ve tıp disiplininin geneline ilişkin teknik, etik, bilimsel, vb. ilkelerin oluşturduğu çerçeveyi çizme çabasıdadır (**Aslan, 2013**). Bu sayede, TTB, uzman hekimlerin, uzmanlık alanlarının en üst düzeyde fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri için kurumsal bir işlev görmektedir. TTB-UDEK çalışma esaslarını belirleyen bir yönetmelik bulunmaktadır (**UDEK, 2016**).

TTB-UDEK ve TTB-UDEK-UYEK çalışmalarından elde edilen deneyim ve birikimler ışığında günümüzde mezuniyet sonrası tıpta uzmanlık eğitimi ile ilgili öne çıktığı düşünülen konular belirtilmiştir:

**1. Tıpta Uzmanlık Eğitimi ile ilgili geleceğe dair sistematik bir planlama yapılmamaktadır.**

**a. Uzmanlık eğitimi sürdürülen kurum sayısının fazla olması bir sorundur.**

**b. Kurumlar arasında bir standardizasyon sağlanmamaktadır.**

**c. Uzmanlık eğitimi vermesi beklenen eğiticilerin sayıca yetersizliği, kurum düzleminde de dengesiz dağılımı söz konusudur.**

**d. Kurumların altyapı sorunları bulunmaktadır.**

**e. Kurumların ve eğitimin denetlenmesi ile ilgili eksiklikleri mevcuttur.**

**2. Türk Tabipleri Birliği-UDEK çalışmaları kapsamında, Ulusal Yeterlik Kurulu (UYEK) yapılması kurulmuş olup 1998 yılından bu yana UYEK uzmanlık alanlarının yeterlik kurullarının kurulması konusunda önemli ve yoğun bir çaba göstermektedir (**Özgür, 2012**). Bu çabanın bir karşılığı olarak özellikle ana uzmanlık dallarında yeterlik kurulları çoğunlukla oluşmuştur. Bu aşamanın bir bileşeni olarak da eğitim verilen kurumların akreditasyonu da başarı ile sağlanmıştır. Bununla birlikte; aşağıda sıralanan sorunlar öne çıkmaktadır:**

**a. Bütün ana ve yan dalların yeterlik kurullarının oluşturulmamış olması önemli bir kısıtlılıktır.**

**b. Ana ve yan dallar arasında “çakışan” konular ve alanlar olması uzmanlık alanları arasında çatışmalara neden olmaktadır (örneğin; maksillo-fasial cerrahi,**

bazı girişimsel uygulamalar birden fazla uzmanlık alanını ilgilendirebilmektedir)

c. Uzmanlık alanlarında Avrupa Tıp Uzmanları Birliği (ATUB-UEMS) ile uyumda eksiklikler olması, ülkemizde var olan uzmanlık alanlarının tamamının ATUB tarafından tanınmaması bir kısıtlılıktır.

3. Ülkemizde tıpta uzmanlık belgesi Sağlık Bakanlığı tarafından verilmektedir. Bununla birlikte, TTB-UDEK-UYEK bünyesinde çalışmalarını sürdüren yeterlik kurulları tanınmamaktadır. Dolayısıyla, uzmanlık eğitiminin en iyi düzeyde yürütülebilmesi için 1995 yılından bu yana TTB ve ilgili kurullarının da katkısıyla oluşturulmuş birikimden yararlanılmamaktadır. Bağımsız, denetlenebilir, vb. özelliği olan yeterlik kurullarının çalışmaları bu noktada sistemin dışında bırakılmaktadır.

4. Tıpta uzmanlık eğitimi ülkemizdeki sağlık sisteminin genel olarak tanımlanmış sorunlarından da etkilenmektedir. Örneğin, performans sistemi, malpraktis yasaları, vb. bu kapsamda öne çıkmaktadır. Bu gibi durumların yarattığı olumsuzluklar uzmanlık alanlarının genç hekimler tarafından tercih edilmeleri sürecinde belirleyici olabilmektedir.

5. Tıpta uzmanlık eğitimine başlayabilmek için Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS) yapılmaktadır. Bu sınav bir seçme sınavı niteliğindedir. Ana dallarda sınav çoktan seçmeli olarak yapılmaktadır. Yan dal sınavları ise açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Yan dal sınav sisteminin sınavın açık uçlu olması ve yanıtların değerlendirilmesinde standart bir yaklaşımın benimsenmesinin önünde önemli bir engeldir.

6. Tıpta uzmanlık eğitimi ile ilgili değişken bir zemin bulunmaktadır. Sistem içerisinde sıklıkla uzmanlık alanlarının bu kategoriden çıkarılarak YL ve/veya PhD kategorisine kaydırılması gündeme gelmektedir. Bu gibi değişiklikler alanın gelişimini sekteye uğratmakta, teknik, altyapı ve insan gücü, vb. açılardan ileriye yönelik planlamaları aksatabilmektedir.

7. Akademik atamalarda liyakata dayalı olmayan seçimler alanın gelişimini, dolayısıyla da uzmanlık eğitiminin niteliğini zayıflatmaktadır.

### **Sürekli tıp eğitimi / sürekli mesleki gelişim**

Türk Tabipleri Birliği hekimlerin sürekli mesleki gelişimlerini hekimler için bir özlük hakkı ve hekimlerin bir mesleki sorumluluğu olarak görmektedir ve bu konuda Türkiye'de öncülük yürütmektedir.

Meslek örgütü olarak hekimlere sürekli tıp eğitimi etkinliklerinin niteliğinin geliştirilmesi ve sayısının artırılması kadar, farklı olanaklara sahip hekimlerin etkinliklere erişimini de önemsemektedir.

Avrupa ülkelerinin bir çoğundan önce 1994 yılında TTB, Sürekli Tıp Eğitimi Kredilendirme Kurulu'nu oluşturmuş, o günden bugüne etkinliklerini sürdürmektedir. Kurulun içerisinde farklı eğitim kurumları yanı sıra Sağlık Bakanlığı temsiliyetini de önemsemiş ancak Bakanlık kurula davetlere karşın temsilci göndermemiştir. Kurul içerisinde üniversiteler yanı sıra eğitim araştırma hastaneleri temsilcileri de yer almaktadır.

Kurul çalışmalarında yerel temsiliyet kadar Avrupa ve Dünya uyumunu da gözeterek kredi sistemini eş değer tutarak karşılıklı anlaşmalarla hekimlerin yurtdışı ya da uluslararası etkinliklerden de kredi puanı almalarını sağlamıştır.

TTB Sürekli Tıp Eğitimi / Sürekli Mesleki Gelişim Akreditasyon Kredilendirme Kurulu TTB içerisinde yapılandırılmış olan Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu üyesi 104 uzmanlık derneği ile birlikte çalışmalarını sürdürmektedir. Akreditasyon Standartlarını Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu'nun ilkeleri çerçevesinde uzmanlık dernekleri ile birlikte Türkiye'ye uyarlamış ve yürürlüğe sokmuştur (**TTB, 2012**).

Akreditasyon Standartları içerisinde etik ilkelere öncelik veren, varsa çıkar çatışmasının beyanını isteyen ve duyuran bir yaklaşımı vardır.

Kredilendirme sistemi hekimlerin beyanına dayanmakta olup web tabanlı sistem üzerinden akredite olan etkinliklere katılan hekimlerin kimlik numaraları sisteme girildiğinde hekimler katıldıkları etkinlikleri beyan ederek saat başına bir TTB STE Kredi puanı alabilmektedir (**TTB, 2015**). Uzmanlık alanları yeterlik kurulları kendi alanları için yıllık ve beş yıllık toplanmasını öngördükleri STE puanlarını belirleyip duyurmuş bulunmaktadırlar. Bu puanlar öncelikle yeniden belgelendirme süreçlerinde kullanılmaktadır.

TTB Sürekli Tıp Eğitimi / Sürekli Mesleki Gelişim Akreditasyon Kredilendirme Kurulu bu yıl içerisinde E-Öğrenme STE / SMG Etkinlikleri Akreditasyon Ölçütlerini belirlemiş olup 2017'de kullanıma girecektir.

Bu yıl içerisinde hedeflenen en önemli çabamız hekimlerin e-portfolyolarının TTB web sayfası

üzerinde oluşturulması çalışmamızdır. Uygulamamız sürekli tıp eğitiminden sürekli mesleki gelişime geçişte hekimlerin kendi öz değerlendirmelerini yaparak kendi gereksinimlerini giderecek etkinliklere yönelmelerinde olanak yaratacaktır. Bu durum STE etkinlikleri düzenleyen üniversiteler, tabip odaları, eğitim hastaneleri, düzenleyici birimler için de önemli veri sunacaktır.

Yaşam boyu öğrenme gereksinimi duyan hekimler için meslek örgütümüz sürekli mesleki gelişimin niteliğini geliştirmede ve sayısal artışı kadar erişimi de artırarak ilgili tüm taraflarla birlikte sorumluluğunu yerine getirme kararlılığını sürdürecektir.

### Kaynaklar

**Aslan, D.** (2013) TTB-UDEK Üyesi dernekler ve SCI expanded kapsamında taranan bilimsel dergiler, TTB UDEK Bülteni, 8:9-11.

**Başara, BB, Güler, C., Yentür GK (Ed)** (2015) T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yılığ 2014, Ankara, Sentez Matbaacılık ve Yayıncılık.

**Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü web sayfası** (2014) Erişim tarihi 1 Kasım 2016, <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.19629&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=t%C4%B1pta%20ve%20di%C5%9F%20hekimli%C4%9Findetuey-2014.pdf>.

**ÖSYM web sayfası** (2015) Erişim Tarihi 1 Kasım 2016, <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/LYS/2015LYSSAYISA LBILGILER30062015.pdf>.

**Özgür, F.** (2012) TTB-UDEK/Ulusal Yeterlik Kurulu 2010-2012 döneminde kurum ziyaretleri nasıl devam etti? TTB-UDEK Bülteni, 7:29-33.

**Şencan, İ, (Ed)** (2014) T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü 2023 Yılı Sağlık İş Gücü Hedefleri ve Sağlık Eğitimi, Ankara, Pozitif Matbaa.

**TTB web sayfası** (2012) Erişim Tarihi 1 Kasım 2016, <http://www.ttb.org.tr/kutuphane/stesmg.pdf>.

**TTB web sayfası** (2015) Erişim Tarihi 1 Kasım 2016, <https://kredilendirme.ttb.dr.tr>.

**UDEK web sayfası** (2016) Erişim Tarihi 1 Kasım 2016, <https://www.ttb.org.tr/udek>.

**UTEAK web sayfası** (2016) Erişim Tarihi 1 Kasım 2016, [http://uteak.org.tr/uteak\\_tepdad/1](http://uteak.org.tr/uteak_tepdad/1).